

Høringsuttalelse

Høring NOU 2010:7 Mangfold og mestring – flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringssystemet

Voksenopplæringsforbundet viser til høringsbrev 21.06.10 og gir under en tilbakemelding på NOUen.

Vi oppfatter NOUen som svært grundig og mener den gir en god beskrivelse av situasjonen i Norge. Utvalget presenterer viktige poenger på mange plan. Deres vurderinger bør være et godt utgangspunkt til praktiske justeringer av opplæringssystemet til nytte for både enkeltindivider og samfunnet.

Kapittel 11

s248

Når det gjelder rett til og bruk av videregående opplæring for voksne tar NOUen opp viktige hindre for voksne. Rapporten tar opp realkompetansevurdering, ulik tolkning av regelverk, ulik praksis i fylkeskommunene, mange voksne med rett til slik vurdering blir ikke realkompetansevurdert og blir ikke i tilstrekkelig grad tilbudt tilpasset opplæring. Kvalitetssikring, videreutvikling og mer enhetlig praksis innen realkompetansesystemet er viktig.

Det kan også være grunn til å fokusere mer på *hvordan* realkompetansevurderingen foregår. Særlig når det gjelder voksne med utdanning og arbeidserfaring fra andre land blir det viktig å se på hvordan realkompetansevurderingen utføres. I hvilken grad brukes yrkesprøving? I hvilken grad gjøres det en aktiv innsats for å etterspørre kompetanse og finne ut hva folks kompetanse er? I hvilken grad brukes skriftlig dokumentasjon og i hvilken grad brukes også andre metoder for å synliggjøre folks kompetanse? I hvilken grad tar man hensyn til språk og kulturforskjeller når det gjelder å uttrykke kompetanse?

I 2010 skrev VOX en rapport om realkompetanse og samkjøring av realkompetansesystemet i Norge. En referansegruppe bestående av relevante aktører på feltet, som også var med på det opprinnelige nasjonale realkompetanseprosjektet, deltok. I referansegruppa var det enighet om at det er behov for justering og videreutvikling av systemet for realkompetanse i Norge. Konkrete forslag til forbedring ble gitt VOX.

S252, s257

Vi støtter NOUens vektlegging av at voksne med rett til videregående opplæring skal få denne retten og at opplæringen de blir gitt skal være organisert for voksne og være i tråd med deres behov. Likeså er det en viktig vurdering utvalget har gjort vedrørende voksenopplæring og hvordan den bør være gjenstand for økt satsing. Den økte andelen voksne med minoritetsbakgrunn i grunnopplæringen for voksne må ha konsekvenser for systemet for at den voksne skal få utviklet nødvendig kompetanse og for at samfunnet skal kunne dra nytte av denne.

I denne sammenhengen er god og tilpasset informasjon om muligheter og rett essensielt.

S 255

“Praksiskandidatordningen er en ordning som gjør det mulig for voksne med lang og allsidig praksis å gå opp til fagprøve uten å ha vært lærlinger. Det finnes private aktører som tilbyr kurs for praksiskandidater, men slike kurs er ikke et krav. Praksiskandidater er fritatt fra fellesfagene, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-67 femte ledd.”

I NOUen vises det til at det finnes private aktører tilbyr kurs som forbereder til fagprøven. Her bør bildet suppleres. Flere offentlig godkjente studieforbund tilbyr slike kurs i et stort omfang. Studieforbundene er ikke private/kommersielle aktører, men et alternativ og supplement til det offentlige utdanningssystemet på ulike fagfelt. Jfr. Lov om Voksenopplæring, Kapittel 2. Studieforbund § 4:
Overordnede mål for studieforbundenes opplæringsaktivitet

- f) Å være en selvstendig arena for læring og et supplement til offentlige utdanningstilbud for voksne.

Kurs for praksiskandidater tilbys av studieforbund som AOF, Folkeuniversitetet, Aftenskolen og Folkekulturforbundet.

Fylkeskommunen har mulighet til å bruke studieforbund som ressurs for å nå ut til voksne, også minoritetsspråklige, som ønsker slik opplæring. Dette skjer i svært varierende grad, noe som innebærer at mange voksne selv må betale for denne opplæringen der det ikke er samarbeid mellom fylkeskommunen og studieforbundene. Pris, og dermed mulighet for deltakelse, avhenger slik til en viss grad av hvor man bor og av hvilken praksis det enkelte fylket har. I andre tilfeller har deltakerne finansiering via NAV-systemet, noe som gjør det enklere å delta på dette alternative tilbudet.

Kurs for praksiskandidater som omhandler små fag der tilbudet er landsdekkende er ofte vanskelig tilgjengelig for denne målgruppa, særlig fordi Fylkeskommunene selv har dårlig tilbud og ikke fokus på slike fag. Fra

Voksenopplæringsforbundets side hadde det vært ønskelig om NOUen hadde gått mer inn på den mulighet samarbeid mellom Fylkeskommuner og studieforbund utgjør for den enkelte voksne.

S260

Vi støtter utvalgets konklusjon om at voksne i videregående opplæring etter opplæringsloven §4-A3, også bør ha rett til særskilt språkopplæring og tospråklig fagopplæring for voksne. Det er lite hensiktsmessig hvis resultatet av dagens praksis er at voksne deltar i opplæring de ikke har forutsetninger for å få utbytte av.

S261

Vi er i utgangspunktet positive til at et annet fremmedspråk kan erstatte engelsk i videregående opplæring. Samtidig vil en slik ordning føre til et behov for å sikre at informasjon og veiledning om konsekvensene av å ikke ha tilstrekkelige ferdigheter i engelsk når ut til den enkelte voksne. I en del utdanninger og deler av arbeidslivet kan det være problematisk å ikke kunne bruke engelsk. De som velger andre fremmedspråk enn engelsk må blant annet informeres om mulighetene de har for senere å lære seg engelsk. Her er det mange aktører som tilbyr kurs.

S262

Vi støtter utvalget i at det må finnes finansieringsmuligheter for livsopphold som i praksis gjør det mulig å ta utdanning samtidig som man har forpliktelser som familie og barn og uten å ende med for store lån.

S264

Utvalgets forslag til tiltak bifalles.

Kapittel 12

Utvalgets forslag til tiltak bifalles.

S 279

”Introduksjonsprogrammet må tilpasses og norskopplæringen må innrettes mot den utdanningen deltakeren allerede besitter. Dette vil kunne få vedkommende raskere ut i arbeid – og i et arbeid mer i overensstemmelse med vedkommendes kvalifikasjoner.”

Vofø støtter utvalget i at det er svært vesentlig at introduksjonsprogrammet tar utgangspunkt i den enkeltes forkunnskaper/utdanning. Vi vil også framheve at livssituasjon og ambisjoner må tas med i betraktningen. Noen vil kunne ha svært rask progresjon i løpet av introduksjonsprogrammet, mens andre vil trenge lenger tid f.eks. pga omsorgsforpliktelser eller helseproblemer.

Individuell plan er allerede en del av introduksjonsprogrammet, men det ser ut til å være en utfordring at dette blir praktisert, og at programmet for mange av deltakerne oppleves som langt fra individuelt. Vofø vil oppfordre til at dette kvalitetssikres gjennom at hver deltaker får informasjon om mulighetene på et språk de forstår innledningsvis, og at kommunene søker samarbeid med andre aktører, som offentlig godkjente studieforbund og nettskoler/nettgymnas. Dette kan øke muligheten for at deltakerne kan få et best mulig tilpasset løp, utover det den kommunale voksenopplæringen selv kan tilby.

S 280

Utvalget tar opp behovet for å se på konsekvensene av at mange innvandrere ikke omfattes av rett til gratis opplæring. Her mener vi det blir viktig å se på konsekvensene ikke bare på individuelt plan for de som da ev. ikke lærer godt nok norsk, men også for samfunnet. Hva vil konsekvensen være i forhold til tapt arbeidskraft og manglende tilgang til innvandreres kompetanse? Vil det at ikke alle kan få gratis norskundervisning føre til at Norge sparer penger på ett felt, men får økte kostnader på andre områder? I denne sammenhengen tenker vi på økte utgifter i støtte til folk som ikke kommer i jobb. Dersom folk ikke kan godt nok norsk, ikke kommer i jobb, får dårligere økonomi og kanskje blir mer isolert vil det kunne påvirke folks helse og føre til større utgifter på helseområdet.

Utvalget foreslår bedre tilgang til tospråklige lærere. Vi ser klart behovet for tospråklige lærere. På den annen side ser vi også at det kan være en lang prosess å få nok lærerutdannede personer med to-språklig bakgrunn. Samtidig med at man har dette i fokus vil vi derfor foreslå at man også ser på muligheten til å bruke og videreutvikle *språk- og kulturguide (SKG)*. SKG som konsept ble utviklet av Voksenopplæringsforbundet og AOF Oslo sammen med ulike partnere i et Europeisk prosjekt. Både under og etter prosjekter har bruk av SKG blitt utprøvd i ulike land og både AOF Oslo og vår engelske partner har ansatt SKGer for å jobbe med lærere og deltakere på norsk kurs. Effekten er: Deltakerne får støtte i læringssituasjonen i form av oversettelser og forklaringer knyttet til kultur på et språk de forstår. Læreren får hjelp til å tilpasse undervisningen og kommunisere godt med deltakerne. Misforståelser oppklares. SKGer fungerer som en rollemodell fordi de selv skal ha annen språk- og kulturbakgrunn enn norsk og ha vært gjennom prosessen med å lære å kjenne et nytt språk og et nytt samfunn. Økt motivasjon og større oppslutning om læringen. Sikring av god og forståelig informasjonsflyt. SKGer for opplæring spesielt i kommunikasjon, veiledning og samarbeid med deltakere og lærere. Med praksis som SKG og ev. jobb får de også jobberfaring i Norge som kan være nyttig for å få andre jobber samt for å rekruttere minoritetsspråklige til å utdanne seg videre til for eksempel lærer.

Utvalget presenterer mange behov og har mange forslag til endringer. Mye av dette kan være komplisert og ta tid og penger å få utført. Da er det desto større grunn til å følge forslaget om at 50t samfunnskunnskap på et språk deltakerne forstår gjøres tilgjengelig gjennom et sentralisert tilbud. Dette vil trolig være en stor hjelp for kommunene og en sikring av tilbudet for deltakere på slik undervisning.

S281

Vi anser følgende anbefaling som spesielt viktig: vurdere organiseringen av og innholdet i opplæring for voksne med henblikk på bl.a. metoder og tilpasning til de voksne utdanningen er rettet mot og harmonisering av regelverk.

Ellen Stavlund

Ass. Generalsekretær
Voksenopplæringsforbundet

Cathrine Thue

Rådgiver
Voksenopplæringsforbundet

